Євгенія ЛЮБА *– поетка. Народилася 25 червня 1981 року в селі Горбанівці Полтавського району. 2003 року закінчила історичний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Живе в місті Полтаві.*

Друкувалася в газетах "Зоря Полтавщини", "Полтавський вісник", "Коло", у журналі "Мистецькі грані", альманасі "Маршруты полтавской поэзии", на мистецько-літературному порталі "Захід-Схід".

Абсолютний переможець VII обласного літературного конкурсу "Собори душ своїх бережіть" (Полтава, 2011), присвяченого пам'яті Олеся Гончара.

2011 року рукопис її дебютної збірки "Зала очікування" ввійшов до десятки кращих, відзначених журі літературної премії видавництва "Смолоскип".

НА РИНКУ

Серпневі ринки пахнуть базиліком,
І схожі на відбиток на стіні,
Вони живуть не галасом і криком,
А тихою знемогою в тіні.

Торговці рано закривають виторг,
Мов у ріку, пірнають у метро,
Аби на ранок знову оживити
Торгових площ пульсуюче ядро.

Воно живе, здіймається і диха,
Довколишні провулки і рови
Притягує, засмоктує у вихор
Контейнери, палатки і церкви.

І я блукаю, змучена і млява,
Не в силі побороти цей потік.
Пахуча зелень, прянощі і трави...
"Беріть, недорого" –
"Будь ласка, базилік".

МОЛОЧНИК

Продавець молока із оперним голосом
Щонеділі о восьмій ранку
Виконує під вікнами
Одну і ту ж оперну арію:

"Мо-ло-ко! Мо-ло-ко!"
О Боже, яка тут акустика, –
Думає він щоразу:
Три хрущовки літерою "П",
І четверта – цегляна стіна.

Його високий голос
Піднімається по партеру, досягає балконів,
Ударяє в балконні рами,
Тремтінням скла проникає до квартир,
А там – до грудей напівсонних громадян.

Громадяни неохоче виповзають із ліжок,
Виходять на свої театральні балкони,
І, замість оплесків, позирають униз:

Там оперний співак
У фартуху молочника
Розливає по бідонах
Свій густий білосніжний нектар.

Громадяни дивляться і думають:
О Боже, іще один ранок.
На щастя, – недільний...

У ПАРКУ

Трикутник парку носом корабля
Врізається у місто, де нависла
Раптова осінь, що незвична для
Міського серпня у двадцятих числах.

У цьому парку із ліхтарних куль
Птахи пірнають прямо до фонтану,

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2011. №2 (25)

І погляда розморений патруль
Поблажливо на постать наркомана.

Самотня бабця в німбі голубів
Жбурляє хліб своїй пернатій сотні –
Маленький парк в оточенні домів
Притягує голодних і самотніх.

Останній день останнього тепла,
І всім до болю хочеться обману –
Немов до парку осінь *не дійшла,*
Зіщулена, як постать наркомана.

***

У квартирі напроти живуть мати
і дівчинка-підліток.
Диктат матері, дівчачий бунт,
підліткова криза –
Їхні сварки гучно лунали з-поза старих
дерев'яних дверей.
Мати встановила броньовані.
З тих пір дівчинка розкладає у під'їзді
підпалену вату,
І дим її відчаю проникає під сусідські двері,
І змушує сусідів виходити на сходовий
майданчик,
Аби вкотре відчути, як же він, власне, пахне –
чужий відчай.

А недавно я відчинила двері під'їзду
І потрапила у димову завісу.
На сходах горіло справжнє багаття,
Леся поливала його із чайника:
"Оце вийшла за газетами, а тут таке.
Ви не знаєте, що це?" – глянула підозріло.
"Не знаю", – відповіла я і відвернулася
до своїх дверей.
Я збрехала. Я добре знала, що це таке.
Це були димові сигнали SOS.

SOS! Врятуйте мою душу!
Вона – ніби самітник
На безлюдному острові власного тіла!
Вона – ніби потопельник, що потрапив
у кораблетрощу
На березі власного тіла!
Я не можу переплисти це море!
Я не можу збудувати човен з цього піску!
Витягніть мене з цього полону!
Киньте якір у бухті мого серця!
Простягніть канати до мисів моїх пальців!
Вишліть човен, усього лише
маленький човен –
Ніби ткацький човник із ниткою,
Киньте мені його!

...Сусіди відчиняють двері і провітрюють
під'їзд,
Сусіди давно нікого не сварять,
І поки вони заливають сигнальне багаття,
З-під їхніх власних дверей
Тоненькою цівкою тягнеться димок.

НА ЗУПИНЦІ

Це, певно, день сліпих дощів –
Коли з суціль ясного неба
Ті раптом падають на тебе
І перехожих без плащів.
І всі тікають під дашок
Якоїсь ближньої зупинки
І все накуплене на ринку
Складають біля підошов,
І дощ під сонцем, що зійшов
На переповнену зупинку,
На них нагонить на хвилинку
Веселе збудження і шок.

І смішно їм, кумедно їм,
Як дощ занурює свої
Долоні ливневі у ринви
І тягне, тягне звідти линви
Своїх бездонних ручаїв.

ЗАЛА ОЧІКУВАННЯ

Шкурки з бананів на підлозі й на сидінні,
Порожні пляшки з-під тоніку,
Касирка зі своєю шаленою енергією
Не вміщається у власній буді,
Вистрибує з неї, вимагає квиток,
Відчиняє скляні двері і лається
З висоти третього поверху –
Одразу видно: людина на своєму місці;
Маленька циганка несе від буфету
Повну пластикову склянку гарячої
"Мівіни" –
Переступає так повільно, так обережно,
Мов боїться зронити навіть краплю;
Жінка на сидінні поруч тре перенісся,
Аби не заплакати –
Вона щойно повернулася з Італії,
Проблеми з посольством, таке інше.
Сьогодні субота,
Перший вихідний після свят,
Завтра вибори...

Маленька циганка виокремлює мене
З натовпу інших пасажирів,

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2011. №2 (25)

І дивлячись у підлогу,
Жалібно-протяжним голосом просить:
“Д-а-й-т-є н-є-м-н-о-г-о м-є-л-о-ч-і!”
Дістаю з гаманця паперову гривню,
І дівчинка, з блакитно-жовтим папірцем
у руці,
Простує між сидіннями далі;
Нахабно просить прибрати з дороги клунки,
Пасажири грошей не дають,
Але сумки приймають.

У мене в пакеті – два кіло мандаринів,
У сумці – дві нові, щойно куплені книжки,
Сяду вдома, і буду читати і їсти доти,
Поки не наб’ю оскому, чому ні?
Чудові вихідні,
Чудова країна,
Яка так часто робить вибір,
І щоразу обирає одне й те саме.

ХАРКІВ *ВОКЗАЛ* ХАРКІВ

Показом слайдів за вікнами –
чорно-білих світлин
Починається Харків:
Хвилинка, Нова Баварія…
Потяг завжди запізнюється
рівно на десять хвилин,
І в цьому йому не завадить
навіть найбільша аварія.

Разом з юрбою студентів
пірнаємо на вокзал,
Де майже храмовий купол
ясніє прямо над нами,
І прямо з церковних розписів
на голови нам звиса
Щасливий соцреалізм
багряними прапорами.

Безплатна вбиральня в підвалі –
розрада усіх бомжих,
Вода і гарячі труби –
є все, щоб тримати форму.
Роздягнені аж по пояс,
вони позирають на всіх
Із найпалкішим викликом
свого гарячого сорому.

Та ось виника прибиральниця
із нетрів своїх хрущоб,
Бог і повний володар
туалетного соцреалізму:
“Виходь, погань така!
Миєшся там, чи що?!” –
Грюка вона бомжисі
і шарпає двері грізно.

Бездомні зникають геть,
а я – виходжу надвір:
Скрегіт залізних колючок
біля приміського вокзалу,
Навпроти – згаслий фонтан,
ніби у сплячці звір,
І площа, яка нагадує
велику вокзальну залу.

Двадцять перше березня,
а вдягнені, як по зимі.
Не знаю: може, вони
там, нагорі, поснули?
Пізня весна цього року,
Господи Боже мій…
Хоч би сонце, або
просто фонтан ввімкнули.

У СОБОРІ

Купол Благовіщенського собору –
Правильне коло,
Де чергуються вітражі:
Жовтий, зелений, синій,
Жовтий зелений, синій,
А вже над ними –
Постать Бога із розкинутими руками.

Його обличчя стерто роками,
Або режимами, яка різниця.
Видно лиш те, що розмито лиця
І янголів, і самого Бога,
І тому невідомо, яке лице у нього –
Жорстоке і мстиве
Чи добродушне і милостиве.

Обличчя Бога стерто режимами,
Воно незриме,
Тому все, що лишається людям
Зі мною поруч, –
Домалювати його власнóруч.

* * *

Хотілось казати просто і весело, а натомість
Кільцем залізним оперезана голова.
Скажіть: якщо хвора моя свідомість –
Виходить, хворі мої слова?

Скажіть: якщо у прямокутній кімнаті
Неможливо визначити, де підлога,
Бо *стіна*, *підлога* і *стеля* – однієї статі,
А зіпертись хотілось на *Нього*,

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2011. №2 (25)

Чи означає це, що Його немає
У цій кімнаті прямокутного кольору?
Що Його немає, бо Він літає
Поза межами дому?
Чи працює столяром,
Так, звичайним, буденним теслею,
У сусідньому ЖЕКу, на 800 гривень зарплати?

...Так хотілось казати легко і весело,
А натомість – хочеться плакати.

ПОДРУГА

У моєї подруги на сторінці "ВКонтакте"
Питання: "Чи хотіли б ви знову стати
дитиною?"
За місяць їй стукне тридцять,
За тиждень її колишній одружується з іншою.

У моєї подруги довге руде волосся, що пахне
розмарином –
Вона сама готує шампуні із трав,
Ліпить прикраси із глини,
Читає Бердника і Єфремова,
Вивчає англійську.

У моєї подруги довге руде волосся
І майже дитячий сміх,
Сестра, з якою вона свариться періодично
(Тобто з періодичністю тричі на день),
І величезний рудий кіт, схожий на єнота.

У моєї подруги довге волосся, що пахне
розмарином,
І дві вищі освіти,
Червоний диплом кращого вишу міста
І залізна хватка юриста.

Та коли нахлинає ніч (саме так – нахлинає),
І їхню кімнату затоплює річкова вода рідної
Сули,
Вона знову, маленька, заходить у неї,
І за два кроки звично потрапляє в обрив.

О Боже, це провалля, знову це провалля...
Вона борсається щосили, намагається плисти
На тихе дихання сестри на канапі,
Хапає ротом повітря, та до легень потрапляє
Лише каламутна вода минулого.
І коли здається, що це вже точно кінець,
Раптово надходить ранок.

...Перші промені сонця на стінах,
мирне сопіння сестри.
А там – ранковий душ, годівля кота,
переповнений транспорт.
Так, – думає вона, визираючи у вікно
маршрутки, –
Так, це правда:
Усі ці автобуси везуть нас до річок дитинства,
Усі ці тролейбуси потрапляють до вибоїн
минулого.
О моє дитинство, моє дитинство!..
Ти мій вир, ти моє провалля
За два кроки від мого життя.

* * *

Всі ми мали своїх пророків,
Лікарів, вчителів і учнів,
Всі зміряли камеру кроками
У проваллі своїм гримучім.

І тікали у бік вокзалу,
І жили у вагонах потягів,
Адже мали там все, що мали, –
На полиці горішній протяги.

Прокидались на ранок скуйовджені
І одразу дивились у дзеркало –
Подорожні між подорожніми,
Із малим у руці люстерком.

О шостій рівно, або ж о сьомій,
Між брудного вокзального краму,
Ми стояли уже на пероні
Під скляною до міста брамою.

Подорожні... Так, подорожні,
На шляху без мети – до мети.
...За вокзалом – місто порожнє,
Темна річка і три мости.

КАРМА

Коли батько Олега повертався додому,
Він вибивав двері натиском плеча,
І Олег, ідучи до школи зранку,
Мусив відхилити простирадло,
Що ним було завішено дверний проріз.

Коли жінка Олега повертається додому,
Вона довго грюкає у вхідні двері,
Потім обходить дім довкола
І довго грюкає у вікно,
Аби розбудити п'яного чоловіка.
Коли син Олега повертається додому,
Він плутає квартири і торсає ручку
моїх дверей –
Вище він поки дістати не може,
І я, виходячи до під'їзду,

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2011. №2 (25)

Бачу на порозі маленького хлопчика,
Який дивиться на мене знизу вгору.
……
О, ця їхня ненависть – дзвінка, наче ляпас!
Вона бринить у повітрі дому,
Як високовольтні лінії у вітряний день.
О, ця співуча силабо-тоніка їхніх прокльонів,
Ці безкінечні верлібри їхнього мату,
Протяжні, немов рефрени обрядових пісень –
Як вони дзвенять у вечірній тиші,
Як вони пробуджують на світанку!
І ти, лежачи під ковдрою,
Розрізняєш у крику ледь чутний шепіт:

Не залишай мене, не залишай…
Усе, що я вмію – це ненавидіти тебе.
Поглянь на моє серце – як воно палає,
Яка пристрасть кипить у ньому.
Ніхто і ніколи не зненавидить тебе так, як я.
О, ця ненависть, яка стоїть поміж нами!
Вона тримає нас краще за всяку любов.
Не залишай мене, не залишай…

Ю. К.

I

Ця осінь не пробачить нам жодної помилки,
Жодної гри, у якій ми програли.
Осіннє прозріння з упертістю голки
Пронизує парки, алеї, квартали...

І правда проступає – шита жовтою ниткою,
Проступає на осінньому листі, як на папірусі,
Проступає на асфальті калюжною сіткою,
Проступає у тілі хворобами й вірусами.

І я викашлюю правду – з кров'ю, непросто –
Що таки напевно, у тій боротьбі
Моя любов була схожа на вдалу помсту
Самій собі, самій собі…

II

Минуле смішне – наче висохла квітка латаття
У дальній шухляді, під стосами вицвілих фото,
І ми на тих фото, і усмішки наші, і плаття,
Що вийшло із моди і знов повернулось
до моди.

Минуле смішне – ніби дотик на вигині литки
У вигляді квітки – і що нам лишилось
від нього?
Ну, може, відбитки. На тілі незримі відбитки.
І більше нічого…
Так смішно…
І більше нічого.

* * *

Харківська бродяча собака.
Ми зіштовхнулися із нею
На подвір'ї невідомої мені школи
У незнайомому мікрорайоні.
Я нахилилася, аби її погладити.
Собака завмерла і примружила очі,
Прислухаючись, як я проводжу пальцями
По її спині, по голові, по вухах,
Із завмиранням собачого серця
Від кожного мого дотику.

"Ну що, досить?" – засміялась я
і спробувала відійти.
Собака ткнулася мені у ноги
І тихо попросила: "Ще" –
Так несміло і винувато, як просять ласки
Самотні, не звиклі до неї люди;
Так, ніби за все довге собаче життя
Ніхто ніколи її не погладив;
Так, ніби у собачому просторі рідного
мікрорайону
Вона усе життя шукала того невідомого
месію,
Який би з'явився раптово, нахилився
І просто її погладив…

У ПОТЯЗІ

Вагонний гамір, збуджений від ранку,
Вплітає сміх у протяги від скла,
І лагідно торкається фіранка,
Мов кінчиками пальців, до чола.

Вечірнє сонце, втомлене і зріле,
За день звершило повний поворот,
І поглядає старцем, як недільний
У потязі втішається народ.

Це просто вечір – зернями лягає
На ці поля, де скошена стерня
Останній раз вагітна урожаєм
По вінця переповненого дня.

СВІДКИ

Ось вони стоять обабіч дороги –
Твої Свідки, Господи.
Вони знають кожну літеру Твого наймення.
Поглянь, як воно пурхає довкола
їхнього язика,
Наче метелик.
Вони прийдуть сьогодні до мене додому,

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2011. №2 (25)

Вони постукають – і я відчиню їм,
Вони прокажуть своє пророцтво – і я почую.
Той, хто знає Твоє ім'я, не може
Свідчити марно.

Пробач, Господи,
Що не називаю тебе на ймення –
Я його не знаю.
Хочеш, я одягну найчистішу сорочку
й краватку
І подамся із проповіддю по квартирах?
Або стану побіля вокзалу з Твоїми
журналами
І почну закликати:
"Прокиньтесь! Прокиньтесь!"
Даруй мені тільки
Найменшу літерку з власного імені,
Закинь мені її до рота, наче льодяника,
Дай мені нею прочистити голос!

...А сьогодні мені знову наснилося,
Що я стою на краю провалля.
Господи, Господи – де ж Твої Свідки,
Де Твої Ловці,
Чому вони не ловлять мене у цій безодні?
Ось вони стоять – обабіч дороги.
І кожна їхня сторінка волає:
"Прокиньтесь! Прокиньтесь!"

І я прокидаюсь.

ПОМИНАЛЬНИЙ ДЕНЬ

Пливли, мов ріки, поміж гробками,
На машинах чи просто пішки,
Прокладали дорогу з пляшками й чарками,
Наповняли пішохідні доріжки.
Пили за Царство небесне, за упокій,
Намагались говорити про вічне і денне,
Але язики, неслухняні й легкі,
Перескакували на життя буденне.

І, чуючи себе неймовірно живими,
Ніби здійснили для цього якийсь учинок,
П'яні зі всього, повільно брели ми
До своїх автобусних зупинок.
У маршрутки в снопи набивалися,
Відпливали, як на кораблях,
І твердою до сказу здавалася
Божевільно справжня земля.
Борсались у людях, як в ополонці,
Шаленіли від поту й торкання,
І чути було, як муляє в оці,
Наче смітинка, одне питання:
Як серед цього людського потоку,
Прірви жителів землі і неба
Відшукати маленьке, на півкроку,
Місце для себе?...

* * *

Різдво. Саморобна церква.
Колись це була сільська водонапірна башта,
Потім – бібліотека, що гніздилася
(від слова "гніздо")
Під самісіньким дахом цієї башти,
А тепер ось –

Маленька кімната, білена крейдою.
Стеля нависає низько; дивно, чому
Саме прямокутність цієї кімнати
Так не відповідає моїм уявленням про церкву?
Ми із сестрою стоїмо під самою грубкою,
Але ноги мерзнуть. Святкова літургія
Триває години три, ми запізнились.
Отець Василь наверстує упущене – говорить
довго.
Його святкове вбрання, шите синіми нитками
Однією з прихожанок громади,
То виникає, то зникає за голубою фанерою
Царських воріт. Паперові голуби і янголи
Звисають із паперових ікон, що їх позносили
прихожани,
Пришпилених до паперово-крейдяних стін –
Уся ця саморобна церква, навіть сам отець
Василь
Нагадують орігамі, складене із білого паперу
Людьми, що називають себе *"громадою"*...

Ноги мерзнуть, літургія триває.
Та ось нарешті – "Вірую".
Наш сусід хутко зникає за дверима –
Там стоїть дзвін, єдиний дзвін цієї церкви,
Підвішений до перекладини,
Із занадто високим голосом, що тяжіє
до фальцету.
У нашої молитви з'являється музичний
супровід:

Вірую
Дзень!
в Бога Вседержителя, Творця неба і землі.
Дзень!
І в Ісуса Христа, Сина Його єдиного, Господа
нашого,
Дзень!
який був зачатий від Духа Святого...
Дзень!

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2011. №2 (25)

Це ж треба – у сусіда майже музикальний
слух,
Лише раз не потрапив у такт.

Я дивлюся на нього і знову пригадую:
Його батько послав на смерть мого прадіда,
Доносом у 37-му.
Як йому дивитися на мене?

Я виходжу і стаю на його місце,
Я входжу до його тіла,
Я відшукую поглядом у натовпі свою власну
постать,
Я б'ю у дзвін:

Мій батько
Дзень!
послав на смерть її прадіда.
Дзень!
Що робити маю?
Я вибив для її баби й діда
краще місце на нашому кладовищі.
Дзень!
Бог свідок, простіше було вибити кращу
ділянку
під будівництво у нашому царському селі.
Дзень!
А тепер ось будую церкву…

Вона, ця нова церква, лише за сотню кроків
звідси.
Велика, двокупольна,
Кажуть, наступного року стане до ладу.
Перенесуть до неї начиння із саморобної
церкви, де краще,
І все це орігамі перетвориться
На розігнутий лист паперу
У зморшках і згинах…

Це якесь закляте місце вічних метаморфоз.
Колись тут стояла інша церква –
У 30-х її зруйнували, коли до школи ходив
мій дід.
(Він казав: коли розібрали попівський сарай,
Звідти посипалися людські пожертви – хліб,
Попи віддавали його свиням;
Дід до смерті не сприймав священиків та
релігії,
Для нього це було одне і те ж).

Церкву зруйнували, а церковноприходську
школу залишили –
Мою школу.
Вона загинула в 90-ті, її розтягли по цеглині,
І на половині шкільного подвір'я
З'явився котедж нового жителя царського
села.
А на іншій половині – нова церква.

Це закляте місце вічних метаморфоз:

Водонапірна башта → Бібліотека → Церква;

Церква → Школа → Котедж → Церква;

Навіть сусідній клуб не оминула ця доля:

Клуб → Фабрика → Склад → Пустка…

Це закляте місце вічних метаморфоз.

…Господи! Чому ти в'яжеш такі міцні вузли?
Чому вдягаєш мені на ногу Свого ланцюга
І тягнеш мене до цього клятого місця,
Наче пса?…

А на подвір'ї моєї школи – тепер церкви –
Свого часу відкопували рештки священиків;
Про мого однокласника говорили,
Що він знайшов у ямі череп.
Той Віталик постійно був у чомусь винний,
І на це не впливали ніякі метаморфози
клятого місця.
Малолітній хуліган…
Його вже кілька років, як немає,
Він повісився у сусідньому садку,
І його мати, що торгувала при дорозі поряд,
Навіть не змінилася на лиці від цієї звістки –
Так спилася,
Його батько давно як помер від
туберкульозу,
Його сестра вийшла заміж і втекла звідти,
Їхня хатка розлізлася по швах,
І тільки сусідка запитувала час від часу:
"Віталику, ти не голодний?..".

Господи,
Я могла би продовжувати цей вірш
безкінечно,
Певно, це вже навіть не вірш – це проза,
Це вже мало не Прохаська –
"з цього можна зробити кілька віршів";
Отак би й писала далі –
Без абзаців, без розділових знаків,
Слово за слово, наче кільця того ланцюга,
На якому Ти мене тримаєш,
Господи.

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2011. №2 (25)

* * *

На межі доріг
Я роздам майно,
Лиш зоставлю гріш
На Твоє вино.

На Твоє вино –
Темну істину,
І Твій чорний хліб,
Кинеш – їстиму.

І чи ж бідна я,
Все це маючи?
За Тобою вслід –
Я світ за очі.

Стопи зранені
Втру гординею,
Стану служкою
І рабинею.

І до ніг Тобі
Покладу ключі.

...Чи ж не вільна я,
Все це маючи?

* * *

Загальний вагон –
краща схованка від людей,
Калюжа пивна,
недопитий у склянці чай,
Чужа голова
на рівні моїх грудей,
Чужа голова
на рівні мого плеча.

Я бачу себе
у дзеркалі цих зіниць,
Я чую себе
у шепоті цих розмов,
І руки мої
звисають з бічних полиць,
І тіло моє –
не тіло моє, немов

Увесь цей вагон –
рельєфи мого лиця,
І лише на мить
почую крізь стогін рам,
Як тихо дзвенять
у грудях чужі серця,
Немов у сумках –
дешевий базарний крам.

ISSN 2075-1222. Рідний край. 2011. №2 (25)